

**ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ**

Επιμέλεια διαγωνίσματος: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΧΑΝΤΖΟΥΛΗ

A1. α)

1. Λάθος («Ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἰμαρμένος γενέσεως»)
2. Σωστό («πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννὺς αὐτὰ πυκναῖς τε θριξίν καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἱκανοῖς μὲν ἀμῦναι χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα»)
3. Λάθος («καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων.»)

β) 1. Με τον όρο «**θνητά γένη**» εννοούνται τα ζώα και οι άνθρωποι.

2. Οι αντωνυμίες «**τῶδε αὐτῶ**» αναφέρονται στη λέξη «**μεγέθει**».

B1. Ο Πρωταγόρας αρχίζει τον μύθο, που πιθανότατα είναι δικό του δημιούργημα, προσδιορίζοντας αόριστα τον χρόνο στον οποίο έλαβαν χώρα τα γεγονότα που θα αφηγηθεί. Η φράση «ἦν γάρ ποτε χρόνος» συνάδει με το λαϊκότροπο ύφος όλου του μύθου. Αποτελεί τυπική αρχή παραμυθιού και μέρος του σκηνικού, μια εξωτερική δηλαδή διακόσμηση που περιβάλλει την τελεολογική εξήγηση του Πρωταγόρα για τη δημιουργία του ζωικού βασιλείου και του ανθρώπου. Προβάλλει την έννοια του χρόνου ως κυρίαρχου φυσικού μεγέθους, στο οποίο εγγράφεται η ύπαρξη των θεών και των θνητών όντων.

Έτσι, λοιπόν, με τη λέξη «χρόνος» ο σοφιστής εννοεί την αρχή του χρόνου, την αρχή της δημιουργίας, το σημείο εκείνο που ακολουθεί τη θεογονία, δηλαδή τη γένεση των θεών. Είναι χαρακτηριστικό πως στην αρχαιοελληνική μυθολογική σκέψη υπάρχει μόνο θεογονία, και όχι κοσμογονία, όπως σε άλλες μυθολογίες ή στην εβραιοχριστιανική Γένεση. Αντίθετα από τον Ησίοδο, ο οποίος στη *Θεογονία* του αναφέρει, μετά τη δημιουργία των θεών, την ύπαρξη των ανθρώπων, χωρίς να εξηγεί πώς πλάστηκαν και από ποιον (θεοκεντρική προσέγγιση), ο Πρωταγόρας μεταφέρει το κέντρο του ενδιαφέροντος στον άνθρωπο (ανθρωποκεντρική προσέγγιση). Στον μύθο του παρακολουθούμε τη διαδικασία με την οποία

τα μεν ζώα «διαμορφώθηκαν», απέκτησαν δηλαδή το καθένα τις δικές του ιδιότητες, ο δε άνθρωπος απέκτησε τα χαρακτηριστικά εκείνα, τις αρετές, που συνιστούν τελικά την ανθρώπινη ουσία του.

Θεωρείται σημαντική η προσφορά του πρωταγόρειου μύθου, γιατί σε αντίθεση με τις παραπάνω κοσμολογικές εκδοχές (Θεογονία του Ησιόδου κ.τ.λ.) εκφράζει μια αισιόδοξη ενατένιση της εξέλιξης του ανθρώπινου πολιτισμού. Συνιστά μήνυμα εμπιστοσύνης στην προοδευτική πορεία του ανθρώπινου γένους, το οποίο ξεκινώντας από ατελέστερες μορφές βίου κατέκτησε και κατακτά υψηλότερες βαθμίδες, αξιόλογα πολιτιστικά επιτεύγματα, σε μια προοπτική ανανεωνόμενων δυνατοτήτων για νέες κατακτήσεις.

B2. 1.α, 2.α, 3.β, 4.α, 5.β

B3.

1. Λάθος
2. Σωστό
3. Λάθος
4. Σωστό
5. Λάθος

B4. Ο μύθος του Πρωταγόρα και το παράλληλο κείμενο που δίνεται από τον Τίμαιο του Πλάτωνα αναφέρονται στη δημιουργία των θνητών όντων και του κόσμου. Σύμφωνα με τον Πρωταγόρα, οι θεοί δημιούργησαν τα θνητά όντα από δύο βασικά στοιχεία, το χώμα και τη φωτιά. Η άποψη αυτή φαίνεται να ακολουθεί την κοσμογονική θεωρία του Παρμενίδη. Στη συνέχεια, όμως, με τη φράση «τῶν ὄσα πυρὶ καὶ γῆ κεράννυται» η άποψη του εμπλουτίζεται και από τη θεωρία του Εμπεδοκλή, σύμφωνα με τον οποίο τα έμβια όντα προήλθαν από τη σύνθεση της φωτιάς, του χώματος, του νερού και του αέρα. Τα δύο τελευταία στοιχεία, το νερό και ο αέρας, δεν κατονομάζονται από τον σοφιστή. Ήταν μάλιστα διαδεδομένη στην αρχαιότητα η θεωρία για τα τέσσερα στοιχεία (γῆ, πῦρ, ἀήρ, ὕδωρ) από την ανάμειξη των οποίων (σε ποικίλες αναλογίες) απαρτίζονται και μετασχηματίζονται όλα τα υλικά πράγματα. Ο Εμπεδοκλής τα ονομάζει ριζώματα. Παρόμοια άποψη διατυπώνεται και από τον Τίμαιο, καθώς αναφέρεται ότι αρχικά ο Θεός χρησιμοποίησε χώμα και φωτιά στη δημιουργία του σύμπαντος («Φωτιά και γη, επομένως, χρησιμοποίησε ο

Θεός, όταν άρχισε να πλάθει το σώμα του σύμπαντος»), τα οποία ένωσε με νερό και αέρα σε «ίδιες κατά το δυνατόν αναλογίες» κι έτσι δημιούργησε το σύμπαν ως ένα αρμονικό και ομοιογενές σύνολο με ισχυρούς ενωτικούς δεσμούς να διέπουν το εσωτερικό του («Ο Θεός λοιπόν τοποθέτησε το νερό και τον αέρα ανάμεσα στη φωτιά και τη γη και, εγκαθιδρύοντας μεταξύ τους τις ίδιες κατά το δυνατόν αναλογίες, [...] τα συνέδεσε και οικοδόμησε τον ορατό και απτό ουρανό.»). Είναι, λοιπόν, προφανής η σύνδεση των δύο κειμένων, καθώς η δημιουργία του κόσμου περιγράφεται ως θεϊκό έργο που συντελείται με τη σύνθεση των τεσσάρων προαναφερθέντων στοιχείων.

Γ1. Αυτά, λοιπόν, θα προσπαθήσουμε να σας εξηγήσουμε σε όλο τον λόγο, αλλά πρώτα ας μιλήσουμε για την ειρήνη και ας σκεφθούμε τι θα θέλαμε να συμβεί σε εμάς στην παρούσα περίσταση. Γιατί, αν αυτά τα διευθετήσουμε σωστά και με σύνεση, δείχνοντας περίσκεψη κατά την εξέταση του συγκεκριμένου ζητήματος, θα σκεφτούμε καλύτερα και για τα υπόλοιπα. Θα ήταν, άραγε, αρκετό για εμάς, αν κατοικούσαμε και την πόλη με ασφάλεια και εξασφαλίσαμε μια ζωή πιο άνετη και είχαμε μεταξύ μας ομόνοια και αν είχαμε καλή φήμη ανάμεσα στους Έλληνες;

Γ2. Στο κείμενο καταγράφονται οι συνέπειες στη ζωή των Αθηναίων από την επικράτηση του πολέμου ή της ειρήνης. Καταρχάς, ο πόλεμος έχει επιφέρει δυσμενέστερες συνέπειες στη ζωή των πολιτών: και πιο φτωχούς τους έκανε («πενεστέρους πεποίηκε») και πολλούς κινδύνους τους ανάγκασε να υπομένουν («πολλούς κινδύνους ύπομένειν ήνάγκασε») και στους Έλληνες τους έχει διαβάλει («πρός τούς Έλληνας διαβέβληκε») και τους έχει ταλαιπωρήσει με κάθε τρόπο («πάντας τρόπους τεταλαιπώρηκεν ήμᾶς»). Αν, όμως, συνάψουν ειρήνη και συμπεριφερθούν όπως επιβάλλουν οι όροι της συνθήκης, θα κατοικούν στην πόλη τους με μεγάλη ασφάλεια («μετά πολλῆς μὲν ἀσφαλείας τήν πόλιν οικήσομεν»), έχοντας απαλλαγεί από πολέμους, κινδύνους και αναταραχές, στις οποίες τώρα όλοι έχουν περιέλθει («ἀπαλλαγέντες πολέμων καὶ κινδύνων καὶ ταραχῆς, εἰς ἣν νῦν πρὸς ἀλλήλους καθέσταμεν»)· αντίθετα, κάθε μέρα θα γίνονται ολοένα και πιο πλούσιοι («καθ' ἐκάστην δὲ τήν ἡμέραν πρὸς εὐπορίαν ἐπιδώσομεν»).

Γ3 α. εἰ τὰς τε πόλεις ἀσφαλῶς οἰκοῖμι καὶ τό περὶ τοὺς βίους εὐπορώτερος γιγνοίμην

Γ3 β.

ἐσκεψάμεθα

ἡγεῖσθε - ἡγοῦ

παράσχοιεν

προστέταξαι

Γ4 α. «τί ἂν ἐν τῷ παρόντι γενέσθαι βουληθεῖμεν ἡμῖν»: δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική μερικής αγνοίας, καθώς εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία «τί». Εκφέρεται με δυνητική ευκτική («ἂν βουληθεῖμεν»), γιατί δηλώνει κάτι δυνατό να πραγματοποιηθεί σε παρόν-μέλλον, και λειτουργεί ως αντικείμενο στο ρήμα σκέψης «σκεψώμεθα» από το οποίο εξαρτάται.

Γ4 β.

ύμᾱς: άμεσο αντικείμενο στο «διδάσκειν»

εὐπορώτεροι: κατηγορούμενο στο εννοούμενο υποκείμενο «ἡμεῖς» του συνδετικού ρήματος «γιγνόμεθα»

εὐδαιμονήσειν: αντικείμενο του ρήματος «ἡγοῦμαι», ειδικό απαρέμφατο

πάντας: ομοιόπτωτος κατηγορηματικός προσδιορισμός στο «τρόπους»

συνθήκαι: υποκείμενο στο ρήμα «προστάττουσι»

μετὰ ἀσφαλείας: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός τρόπου στο ρήμα «οικήσομεν»

ΑΡΕΙΤΟΛΜΟ

Δάφνη - Αγ. Δημήτριος